

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นส่วนหนึ่งของ ความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผลิตสัตว์

การสำรวจข้อมูลสภาพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคนมแม่โจ้
จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายวชิรยุทธ พาหะนิษฐ์

ตุลาคม 2546

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สรรวมศิริ

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางสัตวศาสตร์ คณะผลิตกรรมการเกษตร

การสำรวจข้อมูลสภาพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ในเขตอำเภอสันทราย อำเภอแม่แตง และอำเภอแมริม จำนวน 73 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์สอบถามจากเกษตรกร ณ ฟาร์มเกษตรกร ปรากฏว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม สมาชิกสหกรณ์โคนมแม่โจ้ร้อยละ 89.04 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.86 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี (ร้อยละ 45.21) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 71.20) มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน (ร้อยละ 35.62) เป็นแรงงานในฟาร์มโคนม 2 คน (ร้อยละ 67.12) ร้อยละ 95.89 เลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 7.74 ปี มีจำนวนโคนมเฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 16.74 ตัว ขนาดฟาร์มโคนมเป็นฟาร์มขนาดกลาง (11-20 ตัว) ร้อยละ 42.47 มีแม่โครีดนมเฉลี่ย 8.10 ตัวต่อฟาร์ม มีอัตราการให้นมเฉลี่ย 11.96 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน พื้นที่ในการปลูกหญ้าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ไร่ต่อฟาร์ม

เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตต่อปีทั้งหมด 197,291.67 บาทต่อฟาร์ม เป็นต้นทุนผันแปร 154,241 บาทต่อฟาร์ม (ร้อยละ 78.18) และเป็นต้นทุนคงที่ 43,050.67 บาทต่อฟาร์ม (ร้อยละ 21.82) ในเขตอำเภอสันทราย มีต้นทุนผันแปรเท่ากับ 209,716 บาทต่อฟาร์ม เป็นต้นทุนคงที่เท่ากับ 39,281 บาทต่อฟาร์ม และเป็นต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 248,997 บาทต่อฟาร์ม อำเภอแม่แตง

มีต้นทุนผันแปรเท่ากับ 117,447 บาทต่อฟาร์ม เป็นต้นทุนคงที่เท่ากับ 45,054 บาทต่อฟาร์ม และเป็นต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 162,501 บาทต่อฟาร์ม และอำเภอแมริม มีต้นทุนผันแปร จำนวน 135,557 บาทต่อฟาร์ม เป็นต้นทุนคงที่ 44,817 บาทต่อฟาร์ม และเป็นต้นทุนรวมทั้งหมด จำนวน 180,374 บาทต่อฟาร์ม ต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารชั้นร้อยละ 56.03 และต้นทุนคงที่เป็นค่าเสื่อมราคาแม่โคร้อยละ 39.58 เกษตรกรแต่ละรายมีรายได้จากการจำหน่ายนํ้านมเฉลี่ยปีละ 307,260 บาท เป็นรายได้จากการจำหน่ายโค และมูลโคในฟาร์มเฉลี่ยปีละ 5,019 และ 3,984 บาท คิดเป็นรายได้ต่อปีเฉลี่ยเท่ากับ 316,264 บาท เกษตรกรในอำเภอสันทราย มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์มต่อปีเท่ากับ 469,775 บาท อำเภอแมริม และอำเภอแม่แตง จำนวน 253,580 และ 225,437 บาท ตามลำดับ รายได้ของเกษตรกรจากการจำหน่ายนํ้านมดิบต่อฟาร์มต่อปีในอำเภอสันทราย เท่ากับ 461,808 บาท รองลงมาเป็นอำเภอแมริม และอำเภอแม่แตง เท่ากับ 243,228 และ 216,744 บาท ตามลำดับ เกษตรกรมีกำไรสุทธิต่อปีจากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ยต่อฟาร์ม จำนวน 118,972 บาท ในเขตอำเภอสันทราย มีกำไรสุทธิเท่ากับ 220,775 บาทต่อฟาร์ม อำเภอแมริม และอำเภอแม่แตง เท่ากับ 73,206 และ 62,935 บาทต่อฟาร์ม ตามลำดับ

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมที่สำคัญ คือ ปัญหาโรคเต้านมอักเสบ ผสมติดยาก อาหารชั้นราคาแพง รกค่าง และอาหารหายาไม่เพียงพอในฤดูแล้ง

The survey of dairy cattle raising status of Maejo Dairy Cooperative members in Chiang Mai province was conducted in the districts of Sansai, Mae Tang and Maerim involving 73 cattle farmers using a questionnaire-interview. The results showed that 89.04% of the respondents were males with an average age of 44.86 years (45.21%) in a range of 41-50 years. Most of them had finished primary school level (71.20%) and on the average have 4 members of the family (35.62%) with 2 members working in the farm (67.12%). About 95.89% have dairy cattle raising as their main livelihood and had an experience of raising dairy cattle for an average of 7.74 years. The results also found that most farmers had an average of 16.74 cattle in their farms (42.47%) which were moderate in size (11-20 cattle heads). The average number of dairy cows was 8.10 per farm with an average daily milk production of 11.96 kg/head. In addition, the average area used for planting grass was 4.32 rai per farm.

Further results showed that farmers had an average annual farm cost of 197,291.67 baht per farm which was divided into variable cost at 154,241 baht (78.18%) and fixed cost at 43,050.67 baht (21.28%). In Sansai district, the total farm cost per farm was 248,997 baht which was divided into variable cost at 209,716 baht and fixed cost at 39,281 baht. In Mae Tang district, variable cost was 117,447 baht while fixed cost was 45,054 baht for a total cost of 162,501 baht. Finally in Maerim district, the fixed cost was 135,557 baht per farm while variable cost was 44,817 baht for a total farm cost of 180,374 baht per farm. Variable cost was mainly for cattle feed at 56.03% while fixed cost was the depreciating cost of dairy cow at 39.58%. Resulting data also showed that each dairy farmer earned a total yearly income from selling bottled milk at an average of 307,260 baht, from selling cow and cow dung at an average of 5,019 baht and 3,984 baht, respectively. The total annual income was, therefore, calculated to be an average of 316,264 baht. Sansai farmers had a total annual income of 469,775 baht while Maerim and Mae Tang farmers earned a total income of 253,580 baht and 225,437 baht, respectively. Furthermore, total annual income from selling fresh milk for Sansai farmers was 461,808 baht while for Maerim and Mae Tang farmers, they earned 243,228 baht and 216,744 baht, respectively. Over-all, farmers earned an average net income of 118,972 baht. From these, Sansai farmers had an average net income of 220,775 baht while Maerim and Mae Tang farmers earned an average net income of 73,206 baht and 62,936 baht, respectively.

Results of the study also showed that important problems and obstacles of raising dairy cattle included mastitis, difficult artificial insemination, expensive feed concentrate, retention of placenta and insufficient supply of roughage during dry season.